

תיבה ב'-1: הסחר הישראלי-פלסטיני בהשפעת "חרבות ברזל"

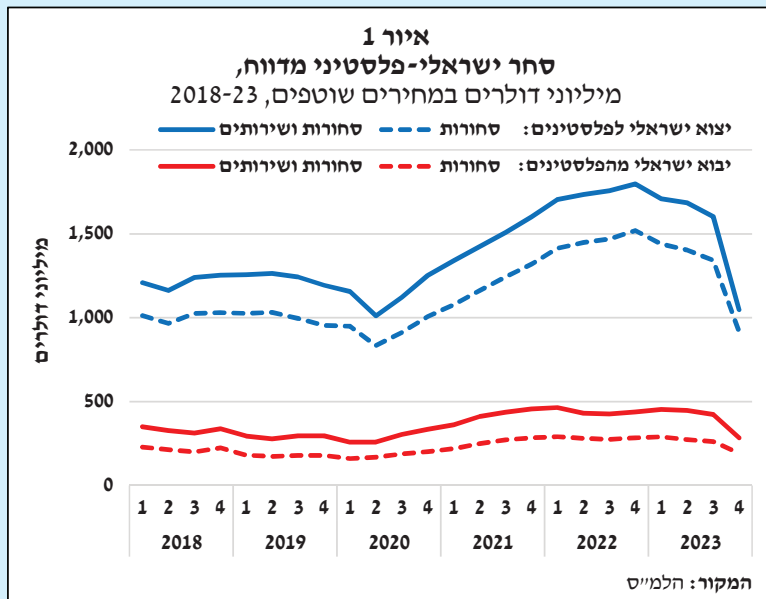
- היצוא הישראלי למשקים הפלסטיניים ביהודה ושומרון ובעזה, שהגיע בשנת 2022 לכ-7 מיליארד דולרים המהווים 4.2% מהיצוא הישראלי, התכווץ בכ-35% ברביע האחרון של 2023 בגלל מלחמת "חרבות ברזל".

הסחר הישראלי-פלסטיני שונה במאפייניו מהסחר של ישראל עם משקים אחרים: ראשית, הוא מתנהל בתוך איחוד מכסים ומטבע (דה פקטו) ובתובלה יבשתית למרחק גאוגרפי קצר. שנית, הכלכלות הפלסטיניות ביהודה ושומרון ובעזה הן עניות בהשוואה לשותפות הסחר העיקריות של ישראל. עקב הקרבה הגאוגרפית ואיחוד המכסים והמטבע סחר זה גדול בהיקפו, אך רובו מוצרים מסורתיים. זאת שלא כמו היצוא הישראלי לשאר העולם, המתמקד במוצרים ושירותים מתקדמים, אשר מבטאים את היתרון היחסי של ישראל בשוק העולמי.

היצוא המדווח לפלסטינים עיקרו מוצרי אנרגיה, מזון ומשקאות, פלסטיק ומוצרים מהחי והצומח. היבוא הישראלי המדווח מהמשקים הפלסטיניים כולל מוצרים של תעשיות המזון, הפלסטיק והעץ ומחצבים המשמשים את ענף הבינוי הישראלי. רוב היצוא הישראלי (85%) הוא ליהודה ושומרון, ומיעוטו לעזה, הענייה, שמייבאת ממצרים (ללא תנאי המכס הישראליים). כמעט כל היבוא מהמשקים הפלסטיניים הוא מיהודה ושומרון (הלמ"ס הפלסטינית).¹

היקף היצוא הישראלי למשקים הפלסטיניים התרחב בשנים 2020–2022 והגיע ב-2022 לכ-7 מיליארד דולרים, שהם כ-4.2% מסך יצוא הסחורות והשירותים של ישראל. היצוא למשקים הפלסטיניים ירד מעט במהלך 2023, והתכווץ בכ-35% ברביע האחרון שלה בגלל ההשפעות של מלחמת "חרבות ברזל" (איור 1) נזכיר כי ברביע הראשון של האינתיפאדה השנייה (2000/4) התכווץ היצוא למשקים הפלסטיניים בשיעור דומה, והשפל ביצוא זה נמשך שלוש שנים.

הערך המוסף הישיר של החברות שמכרו לפלסטינים מוצרים ושירותים בשנת 2022 נאמד בכ-6.6 מיליארד ש"ח לשנה (0.3 אחוז תוצר). הערך המוסף הכולל את שרשראות הערך במשק הישראלי מוערך בכ-11.5 מיליארד ש"ח (0.7 אחוז תוצר), והתמורה הכוללת לעבודה הנובעת ממנו נאמדת בכ-5.3 מיליארד ש"ח. ²התכווצות היצוא הישראלי למשקים הפלסטיניים בהיקף של כ-30% במשך מספר שנים, כפי שאירע בשנים 2001–2003, עלולה לצמצם את התוצר הישראלי, בשיעור שעד כ-0.2 אחוז תוצר בשנה, בעיקר בתחומי התעשייה המסורתית, ככל שלא יימצאו שווקים חליפיים.

¹ נתוני הסחר מבוססים בעיקר על חשבוניות מע"מ ייעודיות לסחר בין עוסקים ישראלים לפלסטינים, ואינם כוללים נתונים על סחר בין פרטים מצד אחד לבין פרטים או עוסקים מהצד השני, וסחר שאינו מדווח למע"מ, בניגוד לחוק. על כן לא נכללות בנייתוח רכישות של אזרחי ישראל הערבים ותושבי מזרח ירושלים בכלכלה הפלסטינית – בעיקר רכישות של מוצרי צריכה, שירותי תיירות, בריאות וחינוך.

² הערך המוסף הישיר והעקיף של היצוא בשנת 2022 נאמד בעזרת לוחות תשומה תפוקה (לשנת 2014) מפורטים (143 מקבצים) ונתונים מפורטים על היצוא הישראלי לפלסטינים שהתקבלו מהלמ"ס לאחר סינון יצוא מחדש לפלסטינים של סחורות שיובאו מחו"ל.